

Berenschot

Aan: Ministerie van BZK
Cc: VNG, IPO, UvW, deelnemers regiobijeenkomsten

Datum: 23 juli 2019
Van: Sofie Dreef & Pepijn van der Beek
Status: Openbaar

Verlag regiobijeenkomsten

1. Context

In het regeerakkoord is aangekondigd dat de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) wordt aangepast om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking te verbeteren. Met het oog op deze wijziging heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in het najaar van 2018 twee onderzoeken laten uitvoeren. Het eerste onderzoek had tot doel om, op basis van gesprekken met samenwerkingsverbanden, inzicht te krijgen in de knelpunten en mogelijke oplossingen met betrekking tot de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen. Het doel van het tweede onderzoek was om in kaart te brengen welke juridische mogelijkheden er zijn voor versterking van de controlerende rol van gemeenteraden in gemeenschappelijke regelingen. De rapporten zijn op 18 februari 2019 aangeboden aan de Tweede Kamer.¹

De onderzoekers wijzen, in lijn met de 4^e periodieke beschouwing over interbestuurlijke verhoudingen van de Raad van State,² op de inherente spanning tussen effectiviteit en democratische legitimiteit van samenwerking op basis van de Wgr. Zijn doen een aantal concrete aanbevelingen voor verbeteringen op de korte en langere termijn, gericht aan de samenwerkingsverbanden zelf én aan het Rijk.

Het ministerie van BZK heeft beide onderzoeken gebruikt als input voor een voorstel tot wijziging van de Wgr. Doel van dit wetsvoorstel is om de democratische legitimiteit – in het bijzonder, de positie van gemeenteraden/raadsleden³ – van samenwerking op basis van de Wgr te versterken. Naast het wetsvoorstel bereidt BZK maatregelen voor op het gebied van toerusting en ondersteuning.

Het is voor BZK van groot belang dat de voorgenomen wetswijziging en de maatregelen aansluiten bij de (problemen in de) praktijk. Daarom hecht BZK eraan hierover in gesprek te gaan met lokale overheden en samenwerkingsverbanden. Hiertoe heeft BZK in samenwerking met de koepels VNG, UvW, en IPO in juli 2019 vier regiobijeenkomsten georganiseerd. Voor u ligt het eindverslag van deze bijeenkomsten.

---

¹ Voor de rapporten, klik [hier](#).

² Voor de 4^e periodieke beschouwing van de Raad van State, klik [hier](#).

³ De wijzigingen zijn tevens van toepassing op Provinciale Staten(leden) en, waar relevant, voor de algemeen besturen van waterschappen en hun leden. Omwille van de leesbaarheid spreken we in dit memo over raadsleden; hier kunt u ook Staten- of AB-leden van waterschappen lezen.

Berenschot

2. Regiobijeenkomsten

Doel van de bijeenkomsten

De regiobijeenkomsten hadden tot doel om:

- De uitkomsten van eerdergenoemde onderzoeken te presenteren;
- De voorgenomen wetswijziging en aanvullende maatregelen ter versterking van de democratische legitimiteit van interbestuurlijke samenwerking toe te lichten;
- De voorgenomen wetswijziging en aanvullende maatregelen te toetsen bij volksvertegenwoordigers (raadsleden, statenleden en AB-leden), bestuurders, ambtenaren en griffiers.

Het bestaande wettelijke kader is nadrukkelijk het uitgangspunt voor de wetswijziging. Meer fundamentele vraagstukken over het stelsel zijn daarom niet verder uitgediept in de discussies, maar genoteerd voor de lange termijnagenda van BZK.

Locaties, programma en deelnemers

De vier regiobijeenkomsten vonden plaats door heel het land:

- Op woensdag 3 juli was de regiobijeenkomst Zuid (locatie: Eindhoven)
- Op donderdag 4 juli was de regiobijeenkomst voor provincies en waterschappen (locatie: Utrecht)
- Op maandag 8 juli was de regiobijeenkomst Noord/Oost (locatie: Zwolle)
- Op woensdag 10 juli was de regiobijeenkomst West (locatie: Den Haag)

Het programma zag er als volgt uit:

Programma regiobijeenkomsten	
18.30-19.00 uur	Inloop met lichte maaltijd
19.00-19.10 uur	Welkom
19.10-19.40 uur	Presentatie (bijgevoegd) van de resultaten van de onderzoeken naar democratische legitimiteit van interbestuurlijke samenwerking door Berenschot i.s.m. Rob de Greef (Proof adviseurs)
19.40-19.55 uur	Toelichting ministerie van BZK op voorgenomen wetswijziging en aanvullende maatregelen ter versterking van de democratische legitimiteit van interbestuurlijke samenwerking
19.55-20.40 uur	Rondetafelgesprekken: toetsen van de bevindingen en voorgestelde kortetermijnmaatregelen. Wat is er nodig op het niveau van het Rijk en de regio?
20.40-20.55 uur	Conclusies: wat willen we vanuit de regio meegeven aan BZK?
20.55-21.00 uur	Afsluiting

De opbrengsten van de rondetafelgesprekken zijn gebundeld in dit eindverslag. Het verslag is gebaseerd op de inbreng van ruim 140 deelnemers die de bijeenkomsten hebben bezocht:

- De bijeenkomsten zijn bijgewoond door ongeveer 50 volksvertegenwoordigers, 40 ambtenaren, 15 bestuurders en 25 griffiers.
- Ongeveer 35 deelnemers waren afkomstig van provincies en waterschappen. De andere deelnemers waren afkomstig van gemeenten.

Berenschot

3. Bevindingen

Dit hoofdstuk bevat de bevindingen uit de bijeenkomsten.

Allereerst komen een aantal algemene bevindingen aan de orde die betrekking hebben op de door BZK voorgenomen maatregelen om de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen te versterken.

Vervolgens worden per voorgestelde wijziging van de Wgr de reflecties van de deelnemers weergegeven. Met ruim 140 respondenten is de reactie op een voorstel zelden volledig eensluidend. Daarom wordt steeds het meest gehoorde standpunt gepresenteerd en indien van toepassing de meest prominente tegengeluiden. Naast reflecties op de voorgestelde wijzigingen is tijdens de bijeenkomsten ook een aantal aanvullende wijzigingen voorgesteld. Deze worden hierna genoemd.

Tot slot worden de reacties van de deelnemers op de maatregelen op het gebied van toerusting en ondersteuning weergegeven.

3.1 Algemene bevindingen

Deelnemers herkennen de problematiek op het gebied van de democratische legitimiteit van interbestuurlijke samenwerking. Aanwezige raadsleden geven aan te weinig grip te ervaren op gemeenschappelijke regelingen. Aanwezige bestuurders, griffiers en ambtenaren⁴ herkennen dit bij hun eigen raden (of bij raden van de samenwerkende gemeenten). Onder hen allen leeft de gezamenlijke opvatting dat versterking van de democratische legitimiteit geboden is.

Uit de reacties van de deelnemers op de door BZK voorgestelde maatregelen om deze democratische legitimiteit te versterken zijn vier algemene lijnen te ontwaren.

1. De voorgestelde maatregelen – de wijziging van de Wgr en extra toerusting en ondersteuning – worden over het algemeen neutraal tot positief ontvangen.

In het onderzoek naar democratische legitimiteit naar interbestuurlijke samenwerking vroegen de gesprekspartners nadrukkelijk aan BZK om terughoudend te zijn met het aanpassen van de wetgeving, om de bestaande praktijk van samenwerken niet te bemoeilijken. De deelnemers aan de regiobijeenkomsten zijn van mening dat dit met de huidige voorstellen is gelukt. Hoewel een enkeling spreekt over 'pleisters plakken', is er een brede consensus dat de voorgestelde 'kan bepalingen' in de wet naar alle waarschijnlijkheid de democratische legitimiteit van de samenwerking zullen versterken. Over de aanvullende maatregelen in de sfeer van toerusting en ondersteuning is men positief.

2. Oproep: regel interbestuurlijke samenwerking niet dicht, houd ruimte voor maatwerk en flexibiliteit.

De deelnemers geven aan dat er bij de toepassing van de maatregelen onderscheid moet worden gemaakt tussen strategische/beleidsrijke en uitvoerende/beleidsarme samenwerkingen. Bij beleidsarme samenwerkingen zou de nadruk moeten liggen op verantwoording en controle, terwijl bij beleidsrijke samenwerkingen vooral betrokkenheid aan de voorkant vereist is. Om hierop in te kunnen spelen, moet de wet – ook na de wijzigingen – ruimte laten voor differentiatie.

---

⁴ Deze ambtenaren zijn werkzaam voor een lokale overheid of voor een samenwerkingsverband.

Berenschot

3. Binnen de huidige kaders kan het ervaren gebrek aan democratische legitimiteit bij interbestuurlijke samenwerking niet geheel worden opgelost.

De indruk van de deelnemers is dat de grenzen van het huidige stelsel zijn bereikt, terwijl tegelijkertijd het aantal samenwerkingsverbanden blijft groeien en ook het belang van deze samenwerkingsverbanden toeneemt. Er is een fundamentele discussie nodig over hoe te komen tot democratisch gelegitimeerde regionale samenwerking. De vraag hoe regionale samenwerkingsverbanden zich zouden moeten verhouden tot de traditionele bestuurslagen (gemeenten, provincies, waterschappen, rijk) staat in deze discussie centraal en zou niet langer vooruitgeschoven moeten worden.

Bovendien zou de discussie niet moeten gaan over afzonderlijke aanpassingen aan het stelsel (zoals het voorstel van BZK om meer mogelijkheden te creëren voor raadsleden om zitting te nemen in het bestuur van een collegeregeling, zie paragraaf 3.2), maar om een samenhangend pakket van maatregelen.

4. Oplossingen op het niveau van de samenwerking dragen meer bij aan het vergroten van de democratische legitimiteit dan oplossingen op het niveau van het stelsel.

Volgens de deelnemers zijn de meeste knelpunten uiteindelijk terug te voeren op (een gebrek aan) betrokkenheid, verbinding en vertrouwen (zie ook de woordwolken in bijlage 1). Men moet elkaar kennen om het belang van de ander te kunnen herkennen en erkennen. Dit geldt voor de deelnemers onderling én tussen de deelnemers en het samenwerkingsverband.

De deelnemers zien communicatie als de sleutel tot meer vertrouwen. Hiervoor is inzet nodig op het niveau van de samenwerking. Maatregelen op het niveau van het stelsel moeten bijdragen aan het versterken van de betrokkenheid, verbinding en het vertrouwen. De voorgenomen wetswijziging kan helpen, maar toerusting en ondersteuning vindt men minstens zo belangrijk. Bovendien tekent men aan dat de huidige Wgr al veel mogelijk maakt, maar dat hier nog weinig gebruik van wordt gemaakt.

3.2 Bevindingen: voorgestelde wijzigingen Wgr

In onderstaande tabel zijn de reacties van de deelnemers ten aanzien van de door BZK gepresenteerde voorgenomen wetswijzigingen weergegeven. Zoals eerder aangegeven, bevat het overzicht de rode lijnen en opvallendheden die uit de rondetafelgesprekken naar voren zijn gekomen.

Voorgestelde wijziging Wgr	Reacties
Versterking van de positie van raden bij besluitvorming in GR	
Verplichting om in de regeling afspraken te maken over besluiten waarover een zienswijze wordt gevraagd <u>en</u> om gemotiveerd te reageren op (gezamenlijke) zienswijzen.	De deelnemers zijn hier redelijk enthousiast over. Met het eerste deel van deze wijziging wordt de betrokkenheid van de raad namelijk vergroot en de positie versterkt. Een enkele deelnemer vindt het een te 'zacht' instrument dat onvoldoende bijdraagt aan de directe sturing door raden op het resultaat van een GR. De deelnemers zijn over het algemeen positief over een motiveringsplicht van het bestuur ten aanzien van zienswijzen. Een enkele deelnemer noemt de maatregel 'betuttelend': als bestuurders hun rol pakken, zou het via de wet afdwingen van een motiveringsplicht niet nodig moeten zijn.

Berenschot

Voorgestelde wijziging Wgr	Reacties
Introductie van de mogelijkheid van een gezamenlijke raadscommissie.	De deelnemers zijn hier wisselend enthousiast over. Aan de ene kant kan de kloof tussen gemeenteraden en GR'en hierdoor worden verkleind: de raadsleden die zitting hebben in de raadscommissie, zitten immers dichterbij het vuur en hebben een betere informatiepositie. Aan de andere kant worden er vraagtekens gezet bij de representativiteit en praktische werking van zo'n raadscommissie en is men bang voor een toenemende werkdruk. Ook merken deelnemers op dat dergelijke platforms al bestaan zonder dat dit in de wet geregeld is. Wel zou volgens hen de formele status van zo'n platform kunnen bijdragen aan de bekendheid ervan.
Meer mogelijkheden om raadsleden zitting te laten nemen in het bestuur van een collegeregeling.	Veel deelnemers zijn overwegend negatief over deze maatregel. Hoewel ze de achterliggende gedachte –meer betrokkenheid van raadsleden – herkennen en ondersteunen, zien ze ingewikkeldheden bij de praktische uitvoering van deze maatregel. Zo vraagt men zich af of een representatieve vertegenwoordiging vanuit de raden in het bestuur van de GR'en wel mogelijk is, hoe raadsleden moeten omgaan met dubbele petten-problematiek en of raadsleden wel het vereiste kennisniveau hebben. Bovendien is als bezwaar genoemd dat een raadslid niet kan worden weggestuurd. Ook vinden sommigen het niet passend dat raadsleden besluiten kunnen nemen over collegebevoegdheden.
Verplichting om in de regeling op te nemen hoe om wordt gegaan met mogelijkheid van participatie/inspraak.	De deelnemers zijn hier wisselend enthousiast over. Voorstanders geven aan dat dit de betrokkenheid van inwoners kan vergroten. Sceptici vragen zich af of inwoners zich juist niet moeten wenden tot gemeenteraad / raadsleden als volksvertegenwoordiging / volksvertegenwoordigers. Verder merken deelnemers op dat participatie/inspraak in de praktijk soms al geregeld is, maar dat een formele status kan bijdragen aan meer bekendheid van het instrument.
Een actieve informatieplicht voor bestuur GR richting raden.	De deelnemers zijn hier overwegend positief over, omdat gemeenteraden hierdoor beter in positie worden gebracht. Deelnemers geven aan het vooral van belang te vinden <u>tijdig</u> actief te worden geïnformeerd. Nu gebeurt dat vaak te laat en worden raadsleden voor een voldongen feit gesteld. Een enkele deelnemer vraagt zich wel af of dit in de wet geregeld moet worden. Individuele AB-leden hebben als collegelid al een actieve informatieplicht richting hun eigen raad.
Aanvullende controle-instrumenten raden	
Introductie van een gemeenschappelijk recht van enquête.	Over dit instrument is het tijdens de regiobijeenkomsten nauwelijks gegaan, omdat het een instrument is dat in de huidige praktijk van gemeenten, waterschappen en provincies beperkt wordt ingezet. Als het er wel over ging, werd getwijfeld aan het nut van de introductie. Het zal in de praktijk weinig tot niet bijdragen aan versterking van de positie van de raden, verwacht men. Verder is opgemerkt dat het instrument door raadsleden prudent moet worden gebruikt en niet om de samenwerking te dwarsbomen.
Verduidelijking van de mogelijkheid van lokale rekenkamers om (gezamenlijk) onderzoek te doen naar het bestuur van een GR.	De deelnemers vinden het verduidelijken van de bestaande mogelijkheden op zich positief. Wel geven ze aan dat het in de praktijk ingewikkeld is om gezamenlijk een rekenkameronderzoek te organiseren, omdat er vaak verschillende belangen spelen bij de uitkomsten van een dergelijk onderzoek.
Aanpassingen t.a.v. de governance van een GR	

Berenschot

Voorgestelde wijziging Wgr	Reacties
Aanscherping bepaling over afspraken bij uittreding.	De deelnemers zijn hier enthousiast over. Door deelnemers wordt aangeraden vanuit het stelsel richtlijnen op te stellen voor het maken van deze afspraken (bijv. over personeel of contracten). Men vindt wel dat dit alleen zou moeten gelden (conform het huidige voorstel) voor nieuwe samenwerkingen; dit met terugwerkende kracht regelen kan immers grote gevolgen hebben voor het functioneren van bestaande GR'en.
Verplichting om afspraken te maken over evaluatie van de regeling.	De deelnemers zijn hier positief over. Een evaluatie stimuleert de deelnemers namelijk om stil te staan bij het functioneren en bestaansrecht van een GR. Omdat veel samenwerkingen hier al afspraken over hebben gemaakt, worden door enkele deelnemers vraagtekens geplaatst bij de noodzaak van een wettelijke verplichting.
Betere aansluiting begrotingscyclus GR op gemeentelijke cyclus.	De deelnemers zijn hier redelijk positief over. Raadsleden geven aan dat het helpt als de P&C-cycli beter op elkaar worden aangesloten. Deelnemers roepen wel op tot nadere bestudering van de voorgestelde termijnen. Aandachtspunt is o.a. dat de termijn voor zienswijzen op de kadernota⁵ niet gaat overlappen met de ontwerpbegroting. Men ziet ook mogelijke andere oplossingsrichtingen, zoals werken met een primaire en een geactualiseerde begroting (zoals bij veel GR-en al praktijk is) en/of werken met schattingen. Dit brengt echter weer andere uitdagingen met zich mee. Enkele deelnemers willen juist dat de termijnen losgelaten worden. Hierdoor kunnen gemeenten zelf hun wensen kenbaar maken over wanneer zij de stukken vanuit een GR willen ontvangen. Dit kan tot effect hebben dat niet alle stukken tegelijkertijd worden aangeleverd, waardoor meer tijd en aandacht kan worden besteed aan behandeling ervan. Ook voor samenwerkingsverbanden kan dit een oplossing zijn. Zij geven aan dat de huidige termijnen het soms moeilijk maken informatie aan te leveren met de vereiste diepgang en (beleids)keuzes.

3.2.1 Aanvullende suggesties wetswijziging

In de bijeenkomsten is in aanvulling op de voorgenomen wetswijziging nog een aantal suggesties gedaan voor aanpassing van de Wgr. Onderstaand worden deze weergegeven.

Triple helix-partijen een plek in de Wgr geven

Enkele deelnemers vinden het een verstandig idee om de rol van triple helix-partijen in het bestuur van een samenwerking te regelen in de Wgr. Omdat dit een structuurverandering vereist en dus niet binnen de scope van de voorgenomen wetswijziging valt, is over dit punt verder niet uitvoering gediscussieerd.

Mogelijkheid opnemen om een 'adviesorgaan van deskundigen' op te stellen

De Wgr maakt het op dit moment mogelijk om een bestuurscommissie in te stellen (bevoegdheid van het AB) waarin ook anderen dan bestuurders en raadsleden van de deelnemende gemeenten zitting kunnen nemen. Een enkele deelnemer oppert om het mogelijk te maken voor de gezamenlijke raden om op soortgelijke wijze een

⁵ Dit is geen wettelijke verplichting of termijn.

Berenschot

eigen 'adviesorgaan van deskundigen' in te stellen dat raadsleden adviseert over voorgenomen besluiten van het AB, om zo de informatie- (en vooral kennis) positie van raden te verstevigen.

Dubbele petten-problematiek

Bestuurders die zowel in het Algemeen Bestuur (AB) als het Dagelijks Bestuur (DB) van een openbaar lichaam zitten, ervaren vaak een dubbele petten-probleem: "moet ik denken vanuit het belang van de gemeente of vanuit het belang van de GR?" Ditzelfde geldt in minder mate ook voor bestuurders die enkel in het AB of het bestuur zitten. Sommige deelnemers pleiten voor een zuivere rollenscheiding tussen AB en DB. Daar is echter wel een stelselwijziging voor nodig, omdat het DB nu wordt gekozen uit het AB.

Beloning raadsleden

Meerdere keren is opgemerkt dat de nauwere en actievere betrokkenheid van raadsleden ook tot uitdrukking zou moeten komen in de beloning. Er wordt de nodige extra tijdsinvestering van de raadsleden gevraagd en dat behoort geen liefdadigheidswerk te zijn.

3.3 Bevindingen: toerusting en ondersteuning

In zomer/najaar 2019 gaat BZK aan de slag met verdere uitwerking van maatregelen op het gebied van toerusting en ondersteuning. Tijdens de bijeenkomsten zijn door deelnemers verwachtingen geuit ten aanzien van deze toerusting en ondersteuning.

In algemene zin stellen deelnemers dat toerusting en ondersteuning erop gericht moet zijn om op het niveau van de samenwerking tot maatwerkoplossingen te komen om de democratische legitimiteit te vergroten. Onderstaand hebben wij deze verwachtingen vertaald in een aantal centrale thema's waar toerusting en ondersteuning zich op zou moeten richten. In een aantal gevallen zijn hier concrete ideeën aan gekoppeld hoe daar verder invulling aan te geven.

We maken onderscheid tussen ondersteuning die ziet op optimalisering van het kaderstellend en controlerend proces en toerusting van betrokkenen binnen dat proces.

3.3.1 Ondersteuning kaderstellend en controlerend proces

Verbetering informatiepositie

De deelnemers geven aan dat de informatievoorziening vanuit het college en de GR'en voor verbetering vatbaar is. Een veelgenoemd voorbeeld in dit opzicht is de kadernota, maar dit gaat ook op voor de ontwerpbegroting en jaarrekening. Het is vaak te veel, te ingewikkeld en incompleet. Bij raden bestaat behoefte aan ondersteuning bij het opvragen van de goede (sturings)informatie en bij interpretatie daarvan.

Bij goede sturingsinformatie gaat het om concrete, gerichte, selectieve en beknopte informatie gerelateerd aan de vooraf afgesproken doelstellingen. Formats voor periodieke informatievoorziening die zien op deze punten, kunnen raadsleden en bestuurders helpen om de informatievoorziening te verbeteren.

Vergroting vroegtijdige betrokkenheid raden

Deelnemers vinden het van belang om de betrokkenheid van raden bij regionale samenwerking te vergroten. Daarbij helpt het volgens deelnemers om raden vroegtijdig te betrekken bij inhoudsontwikkeling en besluitvorming. Het is aan de raden zelf om hier alert op te zijn, maar ook aan bestuurders en samenwerkingsverband om raden actief te betrekken.

Berenschot

Ondersteuning bij sturing vanuit inhoud

Raden hebben moeite met het leggen van een verbinding tussen inhoudelijke doelstellingen van de gemeente/samenwerking en sturing op de samenwerking. Ondersteuning zou erop gericht moeten zijn raden meer vanuit inhoudelijke ambities en opgaven naar de samenwerking te laten kijken. Nu is sturing veelal achteraf en sterk financieel ingestoken, waarbij inhoudelijke doelstellingen nogal eens uit het oog worden verloren.

Tegelijkertijd is het aan samenwerkingsverbanden en bestuurders om de raad goed in positie te brengen. Toerusting en ondersteuning zou gericht kunnen zijn op het leren informeren van raadsleden en het maken van een vertaling tussen wat er in de regio gebeurt naar het belang daarvan op het lokale niveau.

Ondersteuning bij de keuze voor een rechtsvorm

Door deelnemers (bestuurders, griffiers, raden, samenwerkingsverbanden) wordt aangegeven dat het ingewikkeld is om een afweging te maken tussen verschillende rechtsvormen voor samenwerking. Er is behoefte aan ondersteuning bij het maken van een afweging voor een rechtsvorm.

Ondersteuning onderlinge samenwerking raden

De deelnemers zien in de onderlinge samenwerking tussen de raden een kans om grip te versterken. Zo zijn de deelnemers positief over raden die zienswijzen op elkaar afstemmen of een commissie vormen in regionaal verband. Dit creëert massa en zorgt voor grip. Daarnaast stimuleert het raden om zich te positioneren ten opzichte van een GR. Onderlinge samenwerking tussen raden kan op verschillende manieren worden ondersteund, waaronder:

- Modelregeling regionale nota verbonden partijen
- Uitwisseling good practices
- Ondersteuning bij inrichting regionaal raadsinformatiesysteem
- Modelreglement regionale raadscommissie

Ondersteuning bij sturing op informele samenwerking

Er wordt steeds meer samengewerkt in informeel verband (niet op basis van de Wgr). De totstandkoming van Regionale Energie Strategieën is daar een actueel voorbeeld van. Binnen deze informele samenwerkingsverbanden vindt verregaande afstemming plaats die van groot belang is voor de individuele gemeenten. Deze afstemming gebeurt veelal buiten het gezichtsveld van de raad, waardoor dezelfde problemen rondom democratische legitimatie zich voordoen als bij samenwerking op basis van de Wgr. Deelnemers vinden dat hier in de toerusting en ondersteuning aandacht voor moet zijn. Deze aandacht zou zich met name moeten richten op het beter kunnen bepalen en pakken van je rol als raad (slid) ten opzichte van dit type samenwerking.

3.3.2 Toerusting betrokkenen

Investering in kennis en kunde raadsleden

De deelnemers geven aan dat zij bij raadsleden vaak een gebrek aan tijd, kennis en/of interesse constateren (NB: dit geluid komt ook van raadsleden zelf). Dit uit zich bijvoorbeeld in dat raden weinig inhoudelijke zienswijzen op besluiten geven.

Ondersteuning zou er daarom onder andere op gericht moeten zijn om (1) de inhoud behapbaar te maken en (2) raadsleden mee te nemen in alle (juridische en niet-juridische) instrumenten die er zijn om te sturen op een samenwerking.

Berenschot

Investering in houding en gedrag bestuurders en samenwerking

De opstelling van bestuurders en samenwerkingsverband is cruciaal voor de democratische legitimiteit. Transparantie, tijdigheid, begrip en goede informatie zijn hierin met name van belang. Dit betekent dat de ondersteuning zich, anders dan het tot nu toe heeft gedaan, ook moet richten op bestuurders en ambtenaren van samenwerkingsverbanden. En in het bijzonder op het leggen van een zo goed mogelijke verbinding met de individuele raden.

Toerusting griffiers

Deelnemers vragen zich af of de voorgenomen wetswijzigingen geen extra werk voor griffiers zal opleveren. Hier dient in de toerusting en ondersteuning rekening mee te worden gehouden. Ook zonder wetswijziging zullen investeringen in de democratische legitimiteit een inspanning vergen van griffiers. Denk alleen maar aan professionalisering van informatievoorziening, ondersteuning van (regionale) commissies en afstemming tussen raden onderling. Dit kost niet alleen extra tijd maar vraagt ook om ontwikkeling van competenties/vaardigheden. De toerusting zou hierop gericht moeten zijn.

Berenschot

Bijlage 1: Woordwolk - Wat is voor u het grootste knelpunt bij interbestuurlijke samenwerking?

Bijeenkomst Zuid

Bijeenkomst Provincies & Waterschappen

Berenschot

Wat is voor u het grootste knelpunt bij interbestuurlijke samenwerking?

Mentimeter

Bijeenkomst Noord/Oost

Wat is voor u het grootste knelpunt bij interbestuurlijke samenwerking?

Mentimeter

Bijeenkomst West

Berenschot

Bijlage 2: Woordwolk - Wat wilt u BZK nog meegeven?

Bijeenkomst Zuid

Bijeenkomst Provincies & Waterschappen

Berenschot

Wat wilt u BZK nog meegeven?

Mentimeter

Bijeenkomst Noord/Oost

Wat wilt u BZK nog meegeven?

Mentimeter

Bijeenkomst West